מה לנו וללרה הואת. להכנים ראשינו בדאגה הואת אפי׳ על האמת:

מדמיו של זה נוח לנו לעמוד באם לא יגיד: והלא כבר נאמר באבוד

רשעים רנה. אם רשע הוא אין כאן עונש: בבן׳ או אני או אסה. שמעון

בן שטח קא"ל הכי: דין ארבע מיחות.

פורענות בידי שמים הדומה למיתה

שהוא מחוייב בה: נחש מכישו. דקלי

ליה זיהרא ארם של נחש שורפו: נופל

מן הגג. דומיא דסקילה כדתנן לקמן

(דף מה:) בית הסקילה היתה גבוהה

שתי קומות וקומה שלו הרי כאן שלש:

ליסטין באין עליו. שדרכן להרגו

בסייף וכן נמסר למלכות שמתיזין

רחשו: חטא אחרינא הוה גביה.

שהיה מחוייב שריפה שהיא חמורה

דאילו רולח בסייף הוא ומיתת סייף

קלה כדאמרינן בארבע מיתות (לקמן

דף מט:): הא בדיני ממונות אמדינן.

עדות מאומד מדתנן ליה גבי איום

עידי נפשות ולא תנן ליה גבי איום

עידי ממונות בפרק דיני ממונות (לעיל

דף כט.) דאמרינן להו סהדי שקרי

אאוגרייהו זילי: האוחר. נושך שמעתי.

ולי נראה כשהגמל הזכר מזדווג עם

הנקבה קרי לי' אוחר דאמר בבכורות

(דף ח.) גמל אחור כנגד אחור: שוה

הורגו. שדרך סוסים מזוייניסט להכות

סוסים שבלידו והיינו מאומד: וליטעמיך

עד מפי עד. דתנן הכא ולא תנא לה

אאיום בעידי ממון הכי נמי כו': הוא

אמר לנו. המחוייב אמר לנו שאני

חייב לו אבל לא בפני התובע אמר

לנו כן לא הויא הודאה: איש פלוני

אמר לנו. שוה חייב לוה שהוא ראה

בהלואה היינו עד מפי עד: הודה

לו. שניהם היו שם: אמרינן ליה

בדיני נפשות. להרבות הדברים ולפרש

לאיים ובדיני ממונות לא איכפת לן

לאיים עליהם כל כך: פלעים. מכת

חרב קרי פלעים: חבורות חבורות.

לכך נאמר דמי: בארץ נוד. ולא

כתיב נע שכיפרה לו גלותו דכתיב

(בראשית ד) וילא קין: שלשה דברים.

חרב ורעב ודבר: לא יצלה. שום

א [מיי׳ פ״כ מהל׳ סנהדרין א [נויי פייכ נוטר סנטרון: הלכה א]: סח ב מיי פייד מהלכות סנהדריו הלכה ד:

רבינו חננאל

אומר להן שמא ראיתם ..... זה רץ אחר חבירו ורצתם אחריו ומצאתם חרב בידו ודם מטפטף ממנה והרוג אמר ר"ש בן שטח אראה בנחמה אם לא ראיתי אחד רץ אחר חבירו כו' עד לא זו משם עד שבא נחש והכישו ומת. ואקשינן וכי ההורג בר נחש הוא. והתני ר׳ חייא מיום שחרב בית סנהדרין דין ד׳ מיתות לא ייר רטלו אלא מי שוחחייר או חיה דורסתו. מי שוחחייר שריפה או וופל מי שנתחייב הריגה או נמסר למלכות או נהרג חנק או נטבע בנהר או מת בסרונכי. ופרקי' האי עבירה אחריתי נמי עבר. וקי"ל מי שנתחייב שתי מיתו' נידון בחמורה ואקשינן תוב וכי מאומד בדיני נפשות הוא דלא הא בדיני ממונות כשרין כמאן כר׳ אחא דתניא גמל האוחר בין הגמלים ונמצא גמל הרוג בצידו בידוע שזה הרגו. ולטעמיך דדייקת הכי עד מפי עד פסול בד"נ מכלל דבדיני פסול בו"נ מכלל דבויני ממונות כשר והתנן הוא אמר לי. פי' הלווה אמר לי שאוי חייר לו איש לו לא אמר כלום ופרקי׳ אלא אע"ג דפסיל נמי בדיני ממונו' אמרינן להו . בד"נ: שמא לא הייתם יודעים שסופינו לבדוק אתכם: מיום שפתחה הארץ את פיה וקיבלה של הבל שוב הארץ זמירות שמענו וגו׳ מכנפה ולא מפיה ואע"ג דכתיב ותפתח הארץ את פיה וגו׳ לטובה לא פתחה. גלות מכפרת עון פתוחה. גלוון מכפות פון מחצה שנא' וישב בארץ נוד. ועוד אמר גלות מכפרת ג' דברים חרב ורעב ודבר שנאמר כה אמר ה' היושב בעיר הזאת ימות בחרב. וגו'. ר' יוחנז אמר גלות מכפרת על הכל שנאמר כה אמר ה׳ כחרו את האיש הזה ערירי יבתר דגלה כתיב ובני יכניה אסיר בנו שלתיאל רוו שלחיאל שושחל שלא

שאין דמך מסור בידי. מדמייתי האי עובדא אמתני׳ דכילד מאומד משמע דדריש מהאי קרא דמאומד לא מיקטל והלא כבר נאמר והוא עד. עליכם מוטל חובה ונשיאות עון אם לא דמשמע ע"פ שנים עדים שראו את המעשה ואחריני הוו עם ר"ש מגידו מה שראיתם: ושמא **האמרו מה לנו להוב. לה**יות מתחייבים בן שטח והאי דלא חשיב להו משום כבודו והאי דקאמר או אני או

אתה לאו דוקא לשון יחיד אלא אנו: מיום שחרב בית המקדש. מימה דהוה מלי למימר דאף בזמן

. שבית המקדש קיים כי עובדה דשמעון בן שטח א"נ שלא בעדים והתראה כדאמר במכות (דף י:) כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים יצא רשע בב׳ בני אדם שהרגו אחד הרג בשוגג ואחד הרג במזיד הקב״ה מזמינן לפונדק וי״ל דנקט משחרב בית המקדש משום דאז בטלי דיני נפשות לגמרי וא״ת והא אכתי הוו מלי למינקט מ' שנה קודם חורבן הבית כדאמר בפרק היו בודקין (לקמן דף מא.) שגלתה סנהדרי וישבה לה בחנות ואמר שלא דנו דיני נפשות וי"ל מ"מ כשהיו רואים לורך שעה היו חוזרין ללשכת הגזית כי ההיא עובדאי וכיוצא בו והא דפריך לקמן בפרק היו בודקין (שם) ור' יוחנן בן זכאי מי הוה בסנהדרי משום דמה שבדק בעוקצי תאנים בדין רוצח הוא והא דגלו משום דנפישי רולחים הוו ומשום רציחה לא היו חוזרין סוא״ת והא חזינא כמה כופרים בעיקרט דמתים כדרכם וי"ל דזכות מילה תולה ושכר מצות שעשו משתלמין בעולם הזה כדכתיב (דברים ז) ומשלם לשונאיו ועובדא דריש הפועלים (ב"מ דף פג:) דאפקוה לגברא וזקפוה דהוא ובנו בעלו נערה המאורסה התם נמי זכות תולה לו שלא נענש בסקילה ונידון בקלה א"נ הוא ובנו לאו דוקא אלא בנו תחלה ואחר כך הוא דמיתתו בחנק וי"מ דנקט משחרב בית המקדש משום דבומן בית המקדש בגדי כהונה היו מכפרין מיהו ה"מ כשעשו תשובה: במאן כר' אחא. משמע דרבי אחא לית ליה אומד בדיני

נפשות ותימה דבפרק שבועת העדות (שבועות דף לד. ושם) משמע דאית לי׳ גבי שבועת העדות דאינו חייב אלא בתביעת ממון ודריש ר' יוסי הגלילי מדכתיב או ידע בעדות המתקיים בידיעה בלא ראייה אמר רב פפא לימא ר' יוסי הגלילי לית ליה דרבי אחא דאי אית ליה בדיני נפשות משכחת לה כר"ש בן שטח ויש לומר דלמסקנא דהכא דמשני מתני׳ אפילו כרבנן אין לריך לאוקמי דרב אחא בדיני ממונות דווקא מיהו בדוחק יש למצוא דלחייב רבי אחא בההיא דר׳ שמעון בן שטח דמנא ידעו עדים שהרגו בתוך כדי דיבור של התראה כיון שלא ראו אלא מאומד ואי איירי בחבר ניחא וכר' יוסי דאמר לא בעי

התראה (לעיל ד' ח:): ביום שפתחה בו׳. כל דמים נצלעים בארץ אלא שרישומן ניכר ושל הבל אין רישומן ניכר כלל: מכנף הארץ ומירות שמענו. כתוב בתשובת הגאונים שאין בני א"י אומרים קדושה אלא בשבת דכתיב (ישעיה ו) גבי חיות שש כנפים לאחד וכל כנף הוא אומר שירה אחת ביום בששת ימי החול וכשיגיע

מה לנו ולצרה הזאת והלא כבר נאמר והוא עד או ראה או ידע אם לא יגיד וגו' 1 ושמא תאמרו מה לנו לחוב בדמו של זה והלא כבר נאמר יבאבוד רשעים רנה: גמ' ת״ר שמיכיצד מאומד אומר להן שמא גמ' כך ראיתם שרץ אחר חבירו לחורבה ורצתם אחריו ומצאתם סייף בידו ודמָו משפשף והרוג מפרפר אם כד ראיתם לא ראיתם כלום יתניא א"ר שמעון בן שמח אראה בנחמה אם לא ראיתי אחד שרץ אחר חבירו לחורבה ורצתי אחריו וראיתי סייף בידו ודמו מטפטף והרוג מפרפר ואמרתי לו רשע מי הרגו לזה או אני או אתה אבל מה אעשה שאין דמך מסור בידי שהרי אמרה תורה נעל פי שנים עדים יומת המת היודע מחשבות יפרע מאותו האיש שהרג את חבירו אמרו לא זזו משם עד שבא נחש והכישו ומת והאי בר נחש הוא והאמר רב יוסף וכן תני דבי חזקיה מיום שחרב בית המקדש אף על פי שבטלה סנהדרי ארבע מיתות לא בטלו לא בטלו והא בטלו אלא דין ארבע מיתות לא בטלו מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או חיה דורסתו מי שנתחייב שריפה או נופל בדליקה או נחש מכישו מי שנתחייב הריגה או נמסר למלכות או ליסטין באין עליו מי שנתחייב חנק או מובע בנהר או מת בסרונכי אמרי ההוא חטא אחריתי הוה ביה דאמר מר סימי שנתחייב שתי מיתות ב"ד נידון בחמורה: מאומד וכו': בדיני נפשות הוא דלא אמדינן הא בדיני ממונות אמדינן כמאן כר' אחא דתניא ר' אחא אומר גמל יהאוחר בין הגמלים ונמצא גמל הרוג ס בצידו בידוע שזה הרגו ולימעמיך עד מפי עד דקתני בדיני נפשות הוא דלא אמרינן הא בדיני ממונות אמרינן והתנן יאם אמר

הצלחה. וביכניה מלך יהודה כתיב: הוא אמר לי שאני חייב לו איש פלוני אמר והיא לי שהוא חייב לו לא אמר כלום עד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז אלמא אף על גב דפסילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות הכא נמי אף על גב דפסילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות: הוו יודעים כו': אמר רב יהודה בריה דר' חייא מלמד שעשה קין בהבל אחיו חבורות חבורות פציעות פציעות שלא היה יודע מהיכן נשמה יוצאה עד שהגיע לצוארו וא"ר יהודה בריה דר' חייא מיום שפתחה הארץ את פיה וקיבלתו לדמו של הבל שוב לא פתחה שנאמר ימכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק מכנף הארץ ולא מפי הארץ איתיביה חזקיה אחיו יותפתח הארץ את פיה א"ל לרעה פתחה למובה לא פתחה וא"ר יהודה בריה דרבי חייא "גלות מכפרת עון מחצה מעיקרא כתיב יוהייתי גע וגד ולבסוף כתיב יוישב בארץ גוד אמר □רב יהודה גלות מכפרת שלשה דברים שנאמר ³(כה אמר ה' וגו') היושב • בעיר הזאת ימות בחרב ברעב ובדבר והיוצא וגפל אל הכשדים הצרים עליכם יחיה והיתה לו גפשו לשלל ר' יוחגן אמר גלות מכפרת על הכל שנאמר י(כה אמר ה') כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלח בימיו כי לא יצלח

מורעו איש יושב על כסא דוד ומושל עוד ביהודה ובתר דגלה כתיב ייובני יכניה אסיר (בנו) שלתיאל בנו אסיר שעיברתו אמו בבית האסורין שלתיאל ששתלו אל שלא כדרך הנשתלין גמירי שאין האשה מתעברת מעומד

שבת אומרים החיות לפני המקום רבש"ע אין לנו עוד כנף והקב"ה משיב להם יש לי עוד כנף אחד שאומר לפני שירה שנאמר מכנף הארץ זמירות שמענו: למובה לא פתחה. וא"ת והא כתיב (שמות טו) תבלעמו ארץ טובת המלרים אינה קרויה טובה:

 ל) [מוס' פ"ח ה"ב],
() [מוספתא שס] שבועות
לד., ג) כמובות ל. ע"ש סוטה ח: ע"ש. ד) ולחמו שבועות לד. [תוספתא ב"ק פ"ג], ו) לעיל כט., ם גן, דו לעיל לט.ז 1) [ברכות נו. ע״ש], **ח**) רב יהודה אמר רב כנ״ל. רש״ל, :מ״מ: י) בס"א נוסף דישו הנולרי, ב) ווע"ע תוס׳ זבחים פח: ד"ה מכפרים], () בס"ח:

תורה אור השלם ג וְנֶפֶשׁ כִּי תָחֱטָא וְשְׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֲד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ:

. 2. בטוב צדיקים תַעַלץ רָנָּה: וּבַאֲבֹד רְשְׁעִים קְרָיָה וּבַאֲבֹד רְשְׁעִים משלי יא י יַּבֶּי אָנַיִם עֵדִים אוֹ 3. עַל פִּי שָׁנַיִם עֵדִים אוֹ יַּיְלשָׁה עֵדִים יוּמֵת הַמֵּת לֹא יוּמַת עַל פִּי עֵד לֹא יוּמַת עַל פִּי עֵד דברים יז ו :אחד . מִכְּנַף הָאָרֵץ זְמִרֹת שָׁמַעְנוּ צְבִי לַצֵּדִּיקְןאֹמֵר רָזִי לִי הָדִי לִּי אוֹי לִי רָזִי לִי אוֹי לִי בֹּגְדִים בָּגָדוּ וּבֶגֶד בּוֹגְדִים בָּגָדוּ: ישעיהו כד טז 5. וַתִּפְתַח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתִּבְלֵע אֹתֶם וְאֶת בָּתֵּיהֶם וְאֵת כָּל הָאָרָם בָּתֵּיהֶם וְאֵת כָּל הָאָרָם לקרח ואת כל יי הֶרְכוּשׁ: 6. הוויר מַעַל פָּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפָּנֶיךְ אֶפֶתֵר וְהָיִיתִי נֶע וְנֶּר בָּאֶרֶץ וְהָיָה כָל מֹצְאִי בראשית ד יד ַנַיּיִי בָּנָּי. בּוֹאָשּׁיוּנִי יִי זַיַּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד קִּדְמַת זַיַּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד קִדְמַת בראשית ד טז .. הַיּשַׁב בְּעִיר הַוֹּאת יָמוּת בָּחֶרֶב וּבְּרְעָב וּבַדְּבֶר וְהַיּוֹצֵא וְנָפָל עַל ַיָּי וְעָיּלֻ עַלּ בָּשְׂרִים עֲלֵיכֶם הַבָּשְׂרִים הַצְּרִים עֲלֵיכֶם וְחָיָה וְהָיְתָה לוֹ נַפְּשׁוֹ לְשָׁלָל: ירמיהו כא ט רְשָּׁלֶל. בּה אָמַר יְיָ הַיּשֵׁב בְּעִיר הַזֹּאת יָמוּת בַּחֶרֶב בְּרְעָב י מינה. הַבְּשָׁרְּבֶּר וְהָיּוֹצֵא אֶר הַבְּשָׁרְּיִ וְהָיִתְה לּוֹ נְפְשׁוֹ לְשָׁלֶל וְחָי: ירמיהו לח ב רחביו את

9. בּה אָמֵר יְיָ בִּתְבוּ אֶת הָאִישׁ הַוָּה עֲרִירִי גֶּבֶר לֹא ִיצְלַח בְּיָמִיוֹ כִּי לֹא יִצְלָח מִּוְרְעוֹ אִישׁ ישֵׁבּ עַל בָּפָּא דָוִד וּמֹשֵׁל עוֹד בִּיהוּדָה: ירמיהו כב ל 10. וּבְנֵי יְכְנְיָה אָפִּר שְׁאַלְהָיאַל בְּנוֹ:

דברי הימים אג יז

מוסף רש"י

לוגמתס (כתובות ל:) לין . שמים שהיא דוגמסו (חומה ו:). נופל מן הגג. דומה נסקל שדוחפין אותו מבית הסקילה לארן דגבוה ב' קומות היה (כתובות שם וכעי"ז סוטה שם). חיה דורסתו. ארי מפילו לארן והורגו בדריסה (כתובות שם) וגם זה דומה לנסקל יחומה וווח). **נחש מכישו** והארס שורפו (שם ושם). נמסר למלכות. ומיתת מלכות מתיזין את ראשו בסייף, והרג נמי סייף הוא סוטה שם וכעי"ז כתובות חות. סרוגבי. אסככא והוא רון (שם) בומלנ"ט והוא בגרונו (סוטה שם). גמל האוחר בין הגמלים. נועט נרגליו, ולי נראה כשנא ליזקק לנקינה הוא נלחס ומכה נרגליו האוחר

אותר טפל צמשמש גמלים דמניא בצכורות (ח.) גמל אחור כנגד אחור (שבועות לד. ובעי"ז ברשב"ם ב"ב צג. בשם רבינו זקני מ"ב) ואיכא דאמרי אותר כמו טחר ולא נהירא (ושב"ם שם). בידוע שזה הרגו. דמנחק הוא בשעם רבינו זקני מ"ב) ואיכא דאמר לי. הלוה אמר לי (דעיר בש.). לא אמר כלום. דעביד איניש דאמר פלוני נושה בי כדי שלא יחזיקוהו להכות וכ"ש בשור המועד ליגח, שנגח כבר שלש פעמים, ורבותא נקט גמל אותר אע"פ שמעולם לא נגח ועשך (שם). הרא אמר לי. הלוה אמר לי שלים בצבר (שם). עשיר (שם). בפניבו הודה לו. שהיו שניהם בפנינו להודות נתכוין להיות לו עדים בדבר (שם).